

**Francisci De Fargna Civitatis Plebis Patrii Philosophiæ,
Sacræ Theologiæ, ac J. U. Doctoris ... Commentaria In
singulos Canones De Jurepatronatus**

Qui sparsim tam intrà, quām extra corpus Juris Canonici vagantur ...

**Fargna, Francesco de
Romæ, MDCCXVIII**

Casus I. Argumentum. Electio Sacristæ, Clerici inservientis Missis, ac
deputatio Cappellani in Coadjutorem in Ecclesia Parochiali Patronali, casu,
quo Parochus nequeat per se ipsum adimplere onera ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72203](#)

Puteolana jurisdictionis 3. Iulii 1705. §. Respectu, & §. Minime coram R. P. D. Lancetta, & consonat alter Textus in Can. Illud 7. quæst. 1. ubi demandatur Rectorem Ecclesiæ habere aliquem adjutorem secum, qui Divina Officia, & cæpta Sacraenta expleat, si eidem Rectori aliqua necessitas ingruerit ibi -- Illud Divini oraculi monentis singuli præcaventes, quod scribitur (væ soli qui cum occiderit, non habet sublevamen) summopere verendum nobis est, & carendum ne horis illis, atque temporibus, quibus Domino psallitur, vel Sacrificatur, unicuique Divinis singulariter Officiis infestanti perniciosa passio, vel corporis qualibet in valetudo occurrat, quæ aut corpus subito subrui faciat, aut mentem alienatione, vel terrore confundat. Pro bujusmodi casibus præcaventes, necessarium duximus instituere, ut ubi temporis, vel loci, sive cleri copia suffragatur, habeat quisquis illic canens Deo, atque sacrificans post se vicinis solaminis adjutorem, ut si aliquo casu ille, qui officia impleturus accedit, turbatus fuerit, vel ad tertiam elius à tergo semper habeat, qui ejus vicem exequatur intrepidus --

Ratio autem principalis conclusionis desumitur ex Textu in cap. Proposuit de filiis Presbyteror. quia nimur Rector Ecclesiæ Parochialis nequit Missarum solemnia, & alia Divina Officia celebrare sine alicujus Clerici, & Ministri adjutorio; qui eum adjuvet in extendis Divinis ibi -- Proposuit nobis R. Lator præsentium, quod cum ad Ecclesiam de Saleb à Domino fundi fuerit præsentatus, tu curam Animarum noluisti sibi committere pro eo, quod esset filius Sacerdotis; Ceterum quia indignum est, ut ipse postquam est in Subdiaconum ordinatus, omnino debeat Ecclesiastici beneficii provisione carere; mandamus quatenus aliquem honestum Presbyterum cum assensu ejusdem Clerici invenire studeas, qui Ecclesiæ serviat supradicta &c. Non enim solus Presbyter Missarum solemnia, vel alia Divina Officia potest sine Ministri suffragio celebrare -- Et ideo Rector potest assumere Coadjutorem secum, seu præsentare Clericum ordinandum ad titulum suæ Ecclesiæ; pro hujus servitio; Quæ quidem præsentatio nullatenus est præjudicialis Patrono, si iste non consentit hujusmodi intitulationi factæ ad præsentationem Rectoris, quia est præsentatio ad ordinem, & ad intitulationem, seu ut Clericus ordinetur ad titulum suæ Ecclesiæ, vel ut in subsidium, ut cum eo Divinum Officium celebret, & ministeria Religionis impendat, non verò est præsentatio ad institutionem, quæ fit jurepatronatus, seu ut Clericus instituatur in Ecclesia, ut innuit Franciscus de Roye in Prolegomena ad tit. de jurepat. cap. 20. in fin. & in Comment. ad hunc Canonem §. In cap. nostro. Adeout Patronus non obstante hac præsentatione Clerici ordinandi facta per Rectorem; hoc defuncto non tenetur dictum Clericum intitulatum præsentare ad Ecclesiam vacantem, sed potest illum removere, & quemcumque voluerit ad illam præsentare; secus si consentiat intitulatio, tunc enim fit ei præjudicium, quia postea tenetur de honestate illum præsentare. Gloss. hic verb. utrum electio.

Quoad has conclusiones examinantur infrascripti Casus:

ARGUMENTUM.

Electio Sacristæ, Clerici inservientis Missis, ac deputatio Cappellani in Coadjutorem in Ecclesia Parochiali Patronali, casu quo Parochus nequeat per se ipsum adimplere onera Parochiæ, ad quem spectet, & an Patronus condemnari possit ad assignandum eidem Coadjutori congruam?

SUMMARIUM.

- 1 Episcopus fundatam habet intentionem occurrenti necessitatibus Ecclesiarum proprie Diœcesis. Intellige ut num. 5.
- 2 Electio Sacristæ, Clerici inservientis Missis, ac deputatio Coadjutoris, seu Vicarii temporanei in propria Parochia spectat ad Parochum.
- 3 Parochus potest sibi deputare Coadjutorem in cura Animarum non solum sine licentia Episcopi, sed etiam sine consensu Patroni.
- 4 Episcopus habet jus cogendi Parochum ad assumendum sibi coadjutorem in casu, quo ipse nequeat per se adimplere onera Parochiæ, & num. 11.
- 6 Refertur resolutio Sac. Congregationis Concilii

- cili in Triventina deputationis Coadjutoris.
- 7 Coadjutor, seu Vicarius temporaneus nequit impedire Parochum ne exerceat functiones Parochiales in Parochia, nec potest lucrari emolumenta Parochialia. Intellige ut ibi.
- 8 Parochus tenetur assignare congruam Coadjutori ex fructibus Parochiae si sint sufficentes alias tenentur Parochiant; & num. 13.
- 9 Patronus si percipiat decimas Parochiae condemnari potest ad hujusmodi assignationem congruae, alias secus.
- 10 Quando sit locus restitutio in integrum adversus rem iudicatam? Vide ibi.
- 12 Episcopus cogere potest Patronum, qui percipit decimas Parochiae ad eligendum alterum Cappellatum pro celebrando Missam in Aurora, si adgit necessitas, ac ad assignandam ei congruam, & num. 14.
- 14 Dissensus Parochi non attenditur urgente necessitate constituendi Coadjutorem, seu Vicarium temporaneum.

C A S U S I.

Prae multitudine populi Paronus Ecclesiae Parochialis A. cum praesto esse nequirit omnium Parochianorum spirituibus necessitatibus cum notabili eorum incommodo, & animarum dispendio; Episcopus tempus quatuor dierum praeficit Parochio, ut presentaret unum Sacerdotem Coadjutorem in animarum cura, qui confirmationem ab ipso expereret; Quoniam vero idem Parochus neglexit nominationem facere juxta tempus praefinitum, Episcopus deputavit in dicta Ecclesia Parochiali in Coadjutorem Sacerdotem A, qui teneatur in Divinis inservire atque Rectorem in administratione Sacramentorum coadiuvare: Cum autem ab hac deputatione Coadjutoris facta ab Episcopo reclamat praefatus Parochus; hinc queritur -- *An deputatio Coadjutoris Parochio suffineatur?* --

- I Videtur dicendum ipsam sustineri; Episcopus namque fundatam habet in jure intentionem occurrenti necessitatibus Ecclesiarum existentium intrà limites propria Diocesis, ibique deputandi Ministros, ad Text. in cap. omnes Basileae 16. quest. 7. cap. conquerente de offic. judic. ordin. Rot. decis. 334. num. 4. par. 13. rec. & Pars II.

- in Valven, & Sulmonen. jurisdictionis super manutentione 10. Decembris 1714. S. Quam coram R. P. D. Falconeri. Unde perspectis numero Animarum, quantitate reddituum, Parochialium, ac insufficientia ipsiusmet solius Parochi dictæ Ecclesiae Parochialis, validè potuit ipsi Parochio deputare Coadjutorem; qui eum adjuvaret in Cura Animarum; maximè cum ad hanc deputationem devenerit assignato prius termino eidem Parochio ad nominandum sibi Coadjutorem; & hoc per ipsum intrà dictum terminum non nominato.
- 2 At hoc non obstante censeo respondendum prefatam deputationem Coadjutoris, seu Vicarii temporalis factam ab Episcopo non sustineri; Siquidem jus deputandi ministros in Ecclesia Parochiali Patronali pro ejus servitio de jure spectat ad hujus Rectorem, qui habere dicitur totale ejusdem Ecclesiae regimen, & gubernium; adeout Parochus in propria Ecclesia Parochiali non solum potest eligere, & deputare Sacristam, & Clericum Missis inservientem; verum etiam sibi assumere Sacerdotem in Vicarium, seu Coadjutorem temporaneum; qui eum coadiuvet, & administret in Cura animarum; & quidem mon solùm sine licentia Episcopi juxta resolutionem Sac. Congregationis Concilii in Pragen. jurisdictionis 14. Januar. 1708. ad decimum; Sed etiam absque consensu Patrōni, juxta dispositionem hujus Canonis; & docent Covarr. practicar. quest. lib. unic. cap. 36. num. 10. Valeron. de transact. tit. 3. qu. 6. num. 32. & plenè probat Barbos. vot. decij. 56. num. 56.

- 3 Igitur Episcopus poterat quidem cogere dictum Parochum sibi nominare aliquem Sacerdotem in Coadjutorem; non vero tam Coadjutorem ei deputare; cum Episcopus vigore Concilii Tridentini cap. 4. sess. 21. de reformat. habeat solùm hujusmodi jus cogendi Parochos ad sibi adjungendos tot Sacerdotes, quot sufficient pro Sacramentorum administratione; non vero jus deputandi eis Coadjutorem, ibi: Episcopi etiam tamquam Apostolicae Sedis delegati in omnibus Ecclesiis Parochialibus, vel Baptismalibus, in quibus Populus ita numerosus sit, ut unus Rector non possit sufficere Ecclesiasticis Sacramentis ministrandis, & Cultui Divino peragendo, cogant Rectores,

res, vel alios ad quos pertinet, sibi tot Sacerdotes ad hoc munus adjungere, quot sufficiant ad Sacraenta exhibenda, & Cultum Divinum celebrandum.

5 Nullatenus adversante, quod Episcopus habeat juris assistentiam occurrendi necessitatibus Ecclesiarum intrà propriam Diocesim existentium, ibique Ministros deputandi, quia hoc procedit quoad concessionem, visitationem, quoad facultatem examinandi, & approbandi Sacerdotem in Coadjutorem à Parocho nominatum, eique licentiam concedendi, ad hoc ut Ecclesiæ inservire valeat, Ministros, quæ corrigendi; vel procedit in Ecclesiæ pleno jure subiectis Episcopo, ejusque Mensæ unitis, sive parentibus Rectori, aut alio legitimo Administratore; Secus in præsenti, ubi Ecclesia Parochialis, suum Rectorem habet, ut ferè his eisdem verbis simili objecto respondet *Sac. Rota in Puteolana jurisdictionis 3. Julii 1705. S. Minimè cum seq. coram R.P.D. Lancetta.*

6 Et ita in simili Casu resolutum fuit à Sacra Congregatione Concilii in Triventina Deputationis Coadjutoris 11. Januar. 1716. ubi cùm Episcopus, elapsò termino Parocho Ecclesiæ Parochialis S. Angeli Terræ Frosoloni, assignato ad nominandum Coadjutorem hunc eidem Parocho deputaverit quæsitum fuit -- *An deputatio Coadjutoris Rectori Ecclesia Parochialis S. Angeli Terræ Frosoloni sustineatur* -- cui Sac. Congregatio respondit -- *Negativè, & Ordinarius provideat ad formam Concilii.*

7 Deputatio igitur Coadjutoris, & aliorum Ministerorum spectat, ut dixi, ad ipsum Rectorem, qui tamen Coadjutor, seu Uicarius temporaneus nequit Parochum impeditare, nè exerceat functiones Parochiales pro suo arbitrio in Ecclesia, nec potest lucrari emolumenta funerum Baptismorum, & matrimoniorum, quæ sunt iura Parochialia, & solita dari Parocho, nisi ad sit in contrarium observantia juxta resolutionem Sac. Congregationis Concilii in Ueliterna servitii, seu Parochialis 17. Junii 1702. in responsione ad secundum, & tertium.

8 tium. Et eidem Coadjutori tenetur Parochus assignare congruam ex fructibus Parochiæ si sint sufficietes, alias tenerentur Parochiani eam subministrare juxta Sac. Concilium Tridentinum cap. 4. sess. 21. & cap. 13. sess. 24. de reform. Rot. decis. 204.

9 nu. 5. & seq. par. 17. rec. Nec ad hanc congruam assignandam condemnari posset Patronus; nisi in casu, quo ipse aliquo legitimo titulo perciperet decimas Parochiæ; ut resolvit Sac. Rota in Pampilonen. Missæ in Aurora 26. Junii 1716. coram R. P. D. Althann. hic impressa.

R. P. D. A L T H A N N
Pampilonen. Missæ in Aurora.
Veneris 26. Junii 1716.

A Gnoscentes Incolæ Loci de Narvarte, sexaginta circiter compositi domibus, plerisque inter se dissitis, etiam per spatiū medietatis Leucæ, ob non existentiam alterius Ecclesiæ, quam Parochialis, quod in diebus festivis omnes accedere nequirit ad illam unicum Missam, quam vocant *Popularem*, per Parochum celebrari solitam, nè Pastores, cæterique Parochiani Urbani Sacrum audire omitterent, ob impossibilitatem, & periculum relinquendi omnes simul, eodemque tempore, proprias domos, & Armenta, operæ pretium duxerunt instare coram Ordinario Pampilonen., ut in adiutorium Divini Cultus destinaret aliquem Cappellatum, qui in diebus de præcepto festivis tantum alteram celebraret Missam in Aurora, ad hoc, ut unā simul consultum esset Cultui Divino, & propriis incumbentiis, aliisque Domesticis necessitatibus, & voti compotes effecti remanserunt; Nam idem Ordinarius, audita depositione 26. Testium super expositis ab Universitate ejusdem Loci inductorum, & recognoscens etiam ex depositione aliorum Testium ex parte Parochi examinatorum super redditibus certis ejusdem Parochialis, quod isti non ascenderent, nisi ad ducatos trigesima, sententiam definitivam protulit, in qua condemnavit Joannem de Vicunna & Zozaya tunc Patronum, ejusque in Patronatu Successores ad extradendos ex suis decimis annuos ducatos viginti prod. Cappellano desuper celebraturo in aurora, reservato tamen eidem Patrono jure illum nominandi, confirmatam subinde in gradu appellationis per Patronum, & Parochum interpositæ in Curia Metropolitanæ Burgen., & licet ab hujusmodi posteriori sententia appellaverint, attamen, cùm intrà biennium non transporta-

vc-

verint acta, eadem sententia transitum fecit in rem judicatam, qua de re consultis hodie per me Dominis, *An constet de causa restitutionis in integrum*, negativum prodiit responsum.

10 Stetit decidendi ratio in eo, quod agebatur de re judicata de sui natura rem claram, & manifestam faciente, adversus quam, nisi doceatur de earumdem sententiatarum injustitia, ex qua desumi valeat lassio, haud quaquam locus esse videtur extraordinariori remedio restitutionis in integrum, ut monet *Innocen.* in cap. ex literis de restit. in integr., ibique *Butr.* in fine versic. quandoque petitur, & *Abb.* versic. dubium, *Bald.* in leg. fin. C. si minor., seu major., & *Rot.* decis. 207. num. 2. par. 17. decis. 194. num. 1. & 2. par. 19. rec., in *Romana donationis* 21. Junii 1706. §. Si quidem coram *Eminentissimo Scotto*, in *Firma na Commendæ* 23. *Martii proximè præteriti* §. *Perspicua coram Me*, & in *Hispalen.* *Decimarum* 23. *Martii proximè præteriti* §. Nulla quippè, pariter coram Me. Maxime, quando, prout in casu, accessit etiam ejusdem Successoris in Patronatu declaratio, se non opponendi prædictæ instantie ab incolis factæ, quinimo illi consentiendi, ut in illorum *Summar.* num. 5. cum tunc petens restitutionem in integrum, majori onere gravetur, injustitiam rei judicatae claram undique probandi, adeo ut nullo colore defendi queat, ut tradunt *Bart.* in l. 1. num. 5. & 9. *Cod.* si *adversum* *judic.* *Gallerat.* de *renunc.* lib. 2. cap. 5. nu. 7. & seq. & *Rot.* decis. 626. num. 11. par. 18. decis. 414. num. 14. par. 19. rec. in *Romana ornatus* 6. Junii 1708. §. Præterea coram bon. mem. *Omanna*, & in *Neapolitana ampliationis Ecclesiæ*, & *Sacrificiæ* 15. *Maji proximè præteriti* §. *Restitutioni in integrum*, coram *R.P.D.* meo *Crispo*.

In præsenti autem casu tantum abest, quod de hujusmodi injustitia doceri valeat, ut potius è converso ejusdem Rei Judicatae Justitia undique perspicua effulgeat ex ipsa dispositione *Sac. Concilii Tridentini* cap. 4. de ref. *Jeff.* 21. In eo enim non 11 solum demandatur, quod Episcopi cogere debeant Rectores Parochiarum, vel alios, ad quos pertinet, sibi tot Sacerdotes adjungere, quòd sufficiant ad Sacra menta exhibenda, & *Cultum Divinum* celebrandum, sed etiam præcipitur, si Pa-

rochiani ob distantiam, seu difficultatem, sive magnum incommodum ad percipientia Sacra menta, & Divina Officia audienda accedere nequeant, Parochias dividi, novasque pro eisdem Parochianis distantibus construi, cui ultimæ parti etiam consonat dispositio *Text.* in cap. ad audientiam de Eccles. adifican., & de utraque testatur *Fagnan.* in eodem cap. ad audientiam num. 16. & pluribus sequen. & n. 24.

Ab hujusmodi profecto clara dispositione in necessarium consequens emergit, quod concurrentibus in hypothesi omnibus illis causis ibi expressis, utpote concludenter probatis per tot Testes, si erat in facultate Episcopi devenire ad novæ Parochiæ erectionem intrà illius limites, etiam invito Rectori ejusdem Ecclesiæ Matricis, ut præter d. dispositionem Conciliarem, tenet *Gloss.* in dicto cap. ad audientiam de Eccles. adific. ibique *Innocen.* & *Hofsiens.* ambo in princ. in verbo sine magna difficultate, & *Fagnan.* num. 16. & plurib. sequen. & signanter sub num. 20. vers. ideoque, & dixit *Rota* in decis. 239. num. 3. & decis. 484. num. 1. par. 1. rec. & dec. 375. num. 3. coram *Emerix jun.* Quanto fortius

12 valuit, mitius agendo, condemnare, & cogere Patronum; ejusque Successores pro tempore ad eligendum alterum Capellani pro celebrando Missam in Aurora, ad eorum libitum nominandum, eique per Patronos pro tempore ad extradendos dd. annuos ducatos 20., cùm in hoc nil aliud fecisse dicatur, nisi uti remedio à dispositione Conciliari in dicto cap. 4. in princ. sibi impartito, cogendi scilicet Rectori, ut sibi Sacerdotem adjungat ad Sacra menta exhibenda, & Cultum Divinum, atque Sacrum celebrandum tempore, quo Parochiani illud audire valeant, prout in puncto probat idem *Fagnan.* in dicto cap. ad audientiam de Eccles. adifican. num. 20. vers. ideoque 24., & 25. & in his expressis terminis celebrationis Missæ in Aurora adest resolutio Sac. Congregatio nis Episcoporum, & Regularium edita 18. Februarii 1592. relat. per *Nicol.* in *Floscul.* verb. *Missæ* n. 31.

Quin aliquod gravamen desumi valeat, ex quo fuerit condemnatus Patronus ad subministrandam prædictam tenuem congruam ducatorum 20. eidem Cappellano; nam si Parochus ex fructibus certis, juxta de-

depositionem Testium, non percipit nisi ducatos 30., qui ex decimis sibi solvuntur ab eodem Patrono, cogi utique minimè potuit idem Parochus ad d. subministracionem ex aliis emolumentis sibi eventualiter obvenientibus ex spontaneis Parochianorum oblationibus, cum hæ, tamquam incertæ, subjici nequeant d. oneri certo, quando alias neque sunt imputabiles in principalem congruam ipsi Parochio debitam, ut dixit Rot. decis. 429. n. 8. coram Greg. & decis. 420. num. 2. par. 1. rec.

13 & Parochiani non tenentur, nisi in subsidium, quatenus scilicet satis non forent decimæ, cæterique fructus certi ad Parochiale spectantes, juxta fancita per Sac. Concil. Trident. Jeff. 21. d. cap. 4. & Jeff. 24. cap. 13. de ref. & respondit Rot. in dec. 204. num. 5. & seq. par. 17. rec. Evidens exinde redditur, quod omni cum justitia idem Patronus, ejusque successores fuerunt condemnati ad eamdem subministracionem faciendam Cappellano à se ipsis nominando, quia sicut Patroni percipiunt cunctas decimas hujus Parochiæ, ut depoñunt Testes ab utraque parte examinati, ita ex illis solvi debet dicta subministratio, ut in specie tradit Fagnan. in cap. cum contingat de decim. num. 44. & seqq. cum eisdem decimis institutum sit onus, eriam de jure Divino, sustentandi Ministros Parochialis Ecclesiæ, juxta Can. omnes Decimæ 17. quest. 7. cap. cum tua de decim. Rot. cor. Gregor. dicta decis. 429. ubi Adden. num. 4. in rec. decis. 392. per tot. & signanter num. 6. par. 13. & in puncto, quod Patronus Ecclesiæ ex immemorabili consuetudine, & Apostolico Privilegio decimas percipiens teneatur ad hujusmodi congruæ assignationem probat Tondut. de Pens. cap. 8. n. 5. & 8. & respondit Rot. decis. 5. par. 2. divers. decis. 420. num. 7. & sequen. par. 1. rec. decis. 84. in princ. coram Millino decis. 839. num. 3. coram Seraphin. & decis. 361. num. 9. coram Benincas.

14 Multoque minus obsistere visa fuit oppositio Parochi, ejusque denegatus consensus; quoniam urgente, ut hic, necessitate constituendi Cappellanum in adimplementum celebrationis Cultus Divini ejus dissensus, & oppositio non attenditur, cum tunc agatur pro impleto suæ obligationis, juxta d. literalem dispositionem Sac. Concil. Tridentin. d. cap. 4. relat. in his

terminis per Fagnan. in d. cap. cum contingat de decim. cap. 42. & seq. coque fortius, quando, prout in casu, juxta Canonistarum opinionem, de qua Fagnan. in d. cap. ad audientiam de Eccles. adifcan. sub n. 20. vers. ideoque, idem Parochus nullam habet causam contradicendi; tum quia præjudicium allegatum quoad diminutionem oblationum, quæ ipsi Parochio fieri solent in celebratione Missæ Popularis, ex quo etiam admissa aliqua illarum diminutione, adhuc Parochus remaneret congruè provisus, cum de præsenti, comprehensis illis ducatis 30. subministratis à Patrono, percipiatis annuos duc. 350., juxta depositionem Testium ejusdem Universitatis, vel saltē ducatis 200. juxta Testes ab ipso Parochio inductos, & ulteriū, si non adfissent prædicta decima à Patrono possessæ, stante hujusmodi necessitate, valeret etiam Ordinarius illis assignare ratam diœtarum obventionum, absque consensu Rectoris juxta opinionem Fagnan. in dicto cap. cum contingat de decim. sub d. num. 42. & seq. Tum etiam quia favor, & argumentum Cultus Divini similia præjudicia non curat, sed longè antecellit, ut inquit Text. in cap. ad audientiam de Eccles. adifc. Rot. coram Seraphin. decis. 847. num. 3. & in rec. decis. 258. num. 23. par. 7. & dec. 165. n. 17. par. 16. & cæteris adductis in supradicta Neapolitana ampliationis Ecclesiæ, & Sacrificiæ 15. Maji proximè præteriti §. Absque eo, quod cor. R.P.D. meo Crispo.

Et ita unica &c.

ARGUMENTUM.

Canonico seni, aut infirmo possidenti Canonicatum de Jurepatronatus, an dari possit Coadjutor cum futura successione absque consensu Patroni?

S U M M A R I U M.

1 Summus Pontifex ex Causis præscriptis à Sac. Concilio Tridentino dare solet Canonico infirmo, aut seni Coadjutorem cum futura successione.

2 Summus Pontifex concedere non solet Coadjutorem cum futura successione Canonico infirmo, aut seni absque consensu Patronorum.

Rot.